

Νέες τεχνικές υποδιαίρεσης της 8^{ας}

Υλικά και τεχνικές σύνθεσης στη μουσική του Debussy

Το τονικό μουσικό σύστημα στηρίχτηκε στην υποδιαίρεση της 8^{ας} σε μείζονα και ελάσσονα τρόπο.

Η υποδιαίρεση αυτή δεν προμήθευε μόνο το υλικό της μελωδικής διάστασης της μουσικής αλλά και το αρμονικό-συνηχητικό σύμπαν των τονικών έλξεων των συγχορδιών (μελωδικές ενεργές μη ενεργές βαθμίδες, κύριες και δευτερεύουσες συγχορδίες, αρμονικό συντακτικό)

Ο Ρομαντισμός (Wagner, List) οδηγεί το τονικό μουσικό σύστημα στη φθορά μέσω της αμφισβήτησης της κύριας τονικότητας με έναν πολύπλοκο τρόπο. Αλυσίδα μετατροπιών χρωματικών και εναρμόνιων, χρήση συμμετρικών δομών μελωδικών και συνηχητικών.

Ο Debussy στην Γαλλία δημιουργώντας (χωρίς ο ίδιος να αποδέχεται τον όρο) τον μουσικό Ιμπρεσιονισμό θα δώσει το δικό του «τέλος» στο τονικό μουσικό σύστημα και τους αρμονικούς του νόμους υιοθετώντας νέες διατάξεις του ηχητικού υλικού της 8^{ας} τόσο στο μελωδικό όσο και στο συνηχητικό επίπεδο και νέους τρόπους επεξεργασίας.

Το 1889 ο Debussy άκουσε στην παρισινή έκθεση μια ορχήστρα gamelan από το Μπαλί και η ισχυρή εντύπωση αυτής της μουσικής έχει καταλυτικό ρόλο στα έργα της επόμενης περιόδου του (στο πιανιστικό «Pagodes» του 1903 και το ορχηστρικό «La mer» του 1905 υπάρχουν τυπικά περάσματα gamelan τόσο στο υλικό όσο και την δομή).

Κάθε ορχήστρα Gamelan διαθέτει ένα σύνολο οργάνων pelog και ένα σύνολο slendro. Το pelog διαθέτει 7 φθόγγους που οι δύο σπάνια χρησιμοποιούνται και έτσι έχει κατά προσέγγιση τα διαστήματα ημιτόνιο-τόνος – Τρίτη μεγάλη – ημιτόνιο- Τρίτη μεγάλη με συνειρμούς φρυγίου. Το slendro χωρίζει την 8^α σε 5 ίσα σχεδόν μέρη που δίνει τη αίσθηση πεντατονικής ή κλίμακας με ολόκληρους τόνους εξάφθογγη. (η πεντατονική βρίσκεται κοντινότερα προς το slendro αλλά η κλίμα με τόνους με την ίση κατανομή των διαστημάτων και την έλλειψη θεμελίου προσεγγίζει καλύτερα το ακουστικό αποτέλεσμα του slendro.

Δύο σημεία από τις "Pagodes"

Handwritten musical score for two staves. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The music is in 3/4 time and features a key signature of one flat. The first system includes a piano (*p*) dynamic marking and a 'Ped.' (pedal) marking. The second system includes a trill-like figure in the bass staff and a fermata over the final measure of the top staff.

Δύο σημεία από το «Voiles»

Handwritten musical score for two staves. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The music is in 3/4 time and features a key signature of one flat. The first system includes a fermata over the final measure of the top staff. The second system includes a fermata over the final measure of the top staff.

Η μουσική αυτή (της Ιάβας και του Μπαλί) δεν διαχωρίζει τα διαστήματα σε σύμφωνα ή διάφωνα το ίδιο αποτέλεσμα δίνουν και οι πεντατονικές και κλίμακες με τόνους στις συνθέσεις αυτές του Debussy γιατί:

A) κάθε φθόγγος της μπορεί να συνηχεί με οποιονδήποτε άλλον χωρίς να χρειάζεται λύση η διαφωνία.

B) Δεν υπάρχει θεμέλιος

Γ) Δεν υπάρχει ιεραρχία μελωδίας συνοδείας.

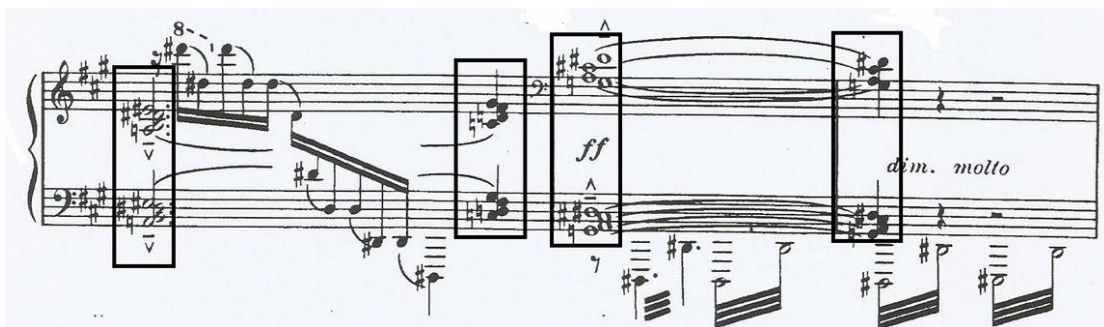
Συνηχητικό υλικό της κλίμακας με τόνους

Η ολοτονική κλίμακα δεν έχει αναστροφές. Επίσης μπορεί να έχει δύο μόνο εκδοχές που απέχουν ημιτόνιο.

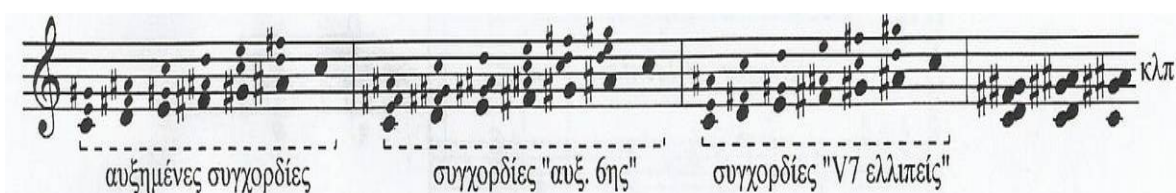
Ολοτονικές κλίμακες (κλίμακες κατά τόνους)

Preludes 1 βιβλίο no 7 : Αντιπαράθεση των δύο εκδοχών της ολοτονικής.

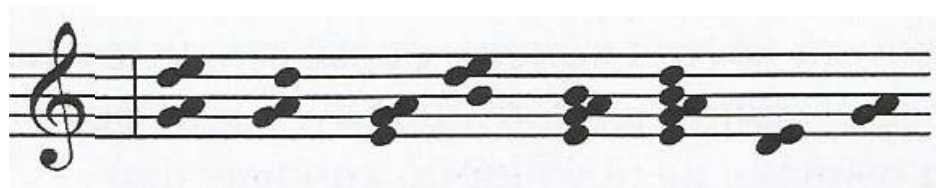
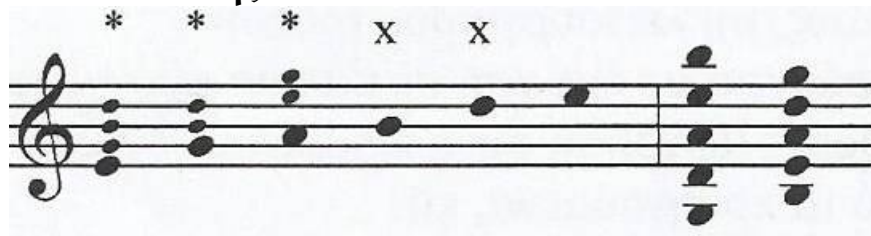
Συνηχητικό υλικό της ολοτονικής κλίμακας.

Συνηχητική συμπεριφορά της πεντατονικής κλίμακας.

Με το υλικό της πεντατονικής κλίμακας μπορούμε να δημιουργήσουμε ήπιες διάφωνες συνηχήσεις που να περιέχουν 2^{ες} μεγάλες και 3^{ες} μικρές επίσης συγχορδίες με επάλληλες 4^{ες} και 5^{ες} καθαρές.

Συνηχήσεις που προκύπτουν από καθετοποιήσεις της πεντατονικής:

Préludes, Livre I, 2 (... Voiles): Χρήση πεντατονικής κλίμακας.

En animant

μ. 42

p

mf

cresc. molto

mf

f

molto

p-piu p

Emporté

Cédez

Trés retenu

Πεντατονική

Άλλοι τρόποι υποδιαίρεσης της 8^{ας} στην μουσική του Debussy

A) Εκκλησιαστικοί τρόποι

The image displays seven church modes, numbered 1 through 7, arranged in three rows. Each mode is shown in two staves: the top staff contains the natural scale, and the bottom staff shows the mode transposed to a common tonic center (C major) for comparison. The modes are:

- 1. Ionian (major): C-D-E-F-G-A-B-C
- 2. Dorian: C-D-E-F-G-A-B-C (transposed to C major: C-D-E-F-G-A-B-C)
- 3. Phrygian: C-D-E-F-G-A-B-C (transposed to C major: C-D-E-F-G-A-B-C)
- 4. Lydian: C-D-E-F#-G-A-B-C
- 5. Mixolydian: C-D-E-F-G-A-B-C (transposed to C major: C-D-E-F-G-A-B-C)
- 6. Aeolian (nat. mi.): C-D-E-F-G-A-B-C
- 7. Locrian: C-D-E-F-G-A-B-C (transposed to C major: C-D-E-F-G-A-B-C)

31

Οι εκκλησιαστικοί τρόποι είναι παλαιότερος τρόπος υποδιαίρεσης της 8^{ας} (μεσαίωνας -αναγέννηση) χαρακτηρίζονται από την έλλειψη ιεραρχίας των βαθμίδων και την απουσία λειτουργικών αρμονικών έλξεων.

Ο Debussy χρησιμοποιεί τους τρόπους μεταφερμένους σε διάφορους τόνους ταυτόχρονα με άλλους τρόπους υποδιαίρεσης της 8^{ας} ή και μόνους τους.

Π.χ.

'Pour le Piano', Sarabande: κινείται στα πλαίσια του αιόλιου τρόπου (Ντο#).

μ. 5

p *mf*

Αιόλιος

Préludes, Livre I, 11 (...La danse de Puck): Η αρχική μελωδία (σε Δώριο) επανεμφανίζεται μεταφερμένη σε Μιζολύδιο:

Δώριος / Φα
μ 1 κλπ

Μιζολύδιος / Λα
μ 56 κλπ

Β) Ανατολίτικες κλίμακες

Ο Debussy χρησιμοποιεί ανατολίτικες κλίμακες ειδικά σε έργα επηρεασμένα από την κουλτούρα της Ιβηρικής.

Π.χ. Estampes *La Soiree' dans Grenade* χρήση συμμετρικής κλίμακας όμοιας με τον δρόμο hijaskar ή την μείζονα ναπολιτάνικη

pp *expressif*

"Αραβική" κλίμακα

Μείζω Ναπολιτάνικη

Γ) χρήση διατονικού και χρωματικού υλικού.

Σε πολλά έργα ο Debussy χρησιμοποιεί τόσο υλικό από τον μείζονα και ελάσσονα όσο χρωματικό υλικό συνδυασμένο με τους τρόπους που προαναφέραμε.

Prélude à "Après midi d' un Faune": Χρωματικότητα

Très modéré

Flûte 1

p doux et expressif

Σε αυτή τη χρωματικής φύσεως μελωδία η κάθοδος είναι διαφορετική από την άνοδο ως προς την εμφάνιση του χρωματικού υλικού, δημιουργώντας αίσθηση ασάφειας.

Ο Debussy χρησιμοποιεί τόσο τους τρόπους όσο και τις υπόλοιπες μορφές υποδιαίρεσης της 8^α με συνεχή εναλλαγή του των μελωδικών υλικών ακόμη και μέσα στην ίδια μελωδία. Έτσι έχουμε περιπτώσεις όπως η παραπάνω που την χρωματική αρχή του μελωδικού περάσματος ακολουθεί μια διατονική κατάληξη ενώ χαρακτηριστική είναι η περίπτωση που σε μια αρχικά τροπική μελωδία αναδεικνύονται στην πορεία φθόγγοι του τρόπου που σχηματίζουν πεντατονική κλίμακα. π.χ.

Préludes, Livre I, 5 (...Les collines d' Anacapri)

μ 14

διατονική περιοχή

πεντατονική περιοχή

p joyeux et léger

πεντατονική περιοχή

p

Παρ. 17

Préludes, Livre I, 11 (...La danse de Puck)

μ 1

Δώριος / Φα

p

πεντατονική

Δώριος / Φα

mf

Συνηχήσεις και αρμονική τεχνική

Ο Debussy χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο τις συγχορδίες της του β τονικού συστήματος απαλλαγμένες όμως από το λειτουργικό ρόλο τους . Χρησιμοποιεί τις συνηχήσεις με καθαρά αισθητικά και ηχοχρωματικά κριτήρια μη τηρώντας τις αργές της λειτουργικής αρμονίας.

Αυτή η χρήση επιβάλλεται από την χρήση νέων υποδιαϊρέσεων της 8^{ας} καθώς και την χρήση νέων τρόπων σύνδεσης με χαρακτηριστικότερη την παράλληλη κίνηση των συγχορδιών.

Π.χ.

prelude 1 (Danseuses de Delphes)

A handwritten musical score for the piece "doux mais en dehors" from "Danseuses de Delphes". The score is written on three staves. The top staff is in treble clef with a 3/4 time signature. The middle and bottom staves are in bass clef. The music features complex chords and textures. Handwritten annotations include "pp" (pianissimo) on the left, "pedal" at the bottom right, and "περιζωρισμένη" (circled) in the upper right. The title "doux mais en dehors" is written at the top left.

A printed musical score for "Trois Nocturnes, Fêtes: Παράλληλες συγχορδίες ('τύπου' V9)". The score is for three instruments: Violin (Vle div.), Violoncello (Vc div.), and Contrabasso (Cb div.). The music is in 3/4 time and features parallel chords. The score includes dynamic markings like "pp" and "ppp". Above the first staff, there are chord symbols: D:9, E:9, D:9, A:9, B:9, D:9, E:9, D:9, B:9, D:9, G:9. The number "μ. 9" is written at the beginning of the first staff.

Εκτός από τις συγχορδίες κατά 3^{ες}, συγχορδίες 7^{ης}, 9^{ης} χρησιμοποιεί και συγχορδίες που ξεπερνούν το διατονικό υλικό όπως **σπασμένες παράλληλες ελαττωμένες συγχορδίες με 7^η και 9^η**

Π.χ.

Préludes, Livre I, 11 (...La danse de Puck): Αρπίσματα (παράλληλων) ελαττωμένων συγχορδιών με 7μ και 9Μ.

μ 8-9
μ 10-11

Συγχορδίες με 4^{ες} και 5^{ες}

Π.χ.

'Pour le Piano', Sarabande: Συγχορδίες κατά 4^{ες}.

μ. 23

Συγχορδίες με επιπρόσθετες διαφωνίες π.χ. prelude livre1,5 Les collines d' Anacapri: c#- με 7^η και 6^η.

pp léger et lointain

Συγχορδίες με καθετοποίηση της ολοτονικής και πεντατονικής (βλέπε σελίδες 3 και 4).

Διάφωνες συγχορδίες: Η χρήση διαφωνιών και διάφωνων συνηρήσεων στα έργα του Debussy βασίζονται σε συνηχητικούς και αισθητικούς κανόνες που πηγάζουν μέσα από το εκάστοτε έργο και όχι από γενικούς νόμους χρήσης και λύσης των διαφωνιών όπως συνέβαινε κατά την αναγέννηση και στο τονικό μουσικό σύστημα.

Π.χ preludes L1 ,12 (Minstrels) χρήση πεντατονικής.

μ 9-10
μ 19-20 **Mouvt** (Un peu plus allant)

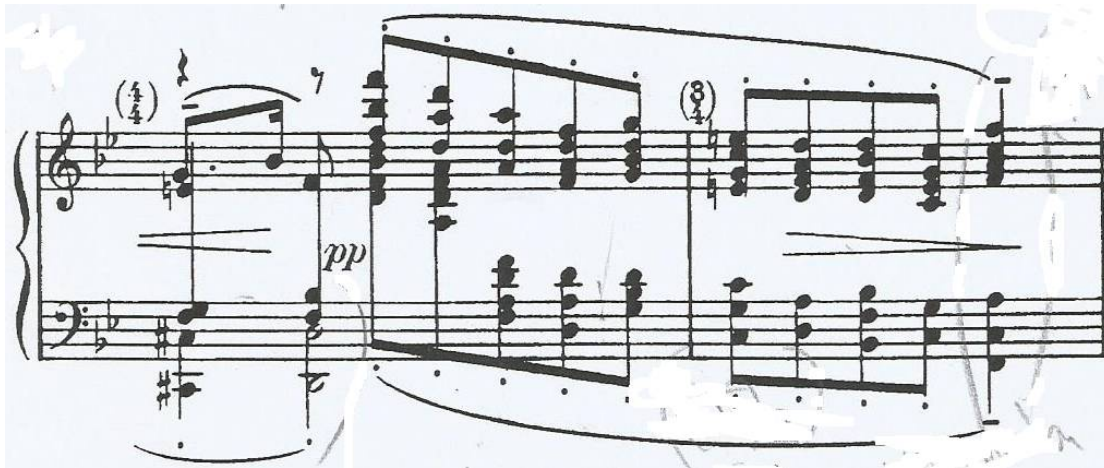
p
(très détaché)

Μείξεις –(mixtures)

A) πραγματική μίξη

Παράλληλη μετακίνηση μιας συνήχησης σαν ένα στοιχείο που απλώνεται στον χώρο (σπάνια χρήση)

Π.χ 1 Preludes liv.1 no 1 (Danseurs de Delphes)

The image shows a musical score for 'Danseurs de Delphes' from Debussy's Preludes, Book 1, No. 1. It features a grand staff with treble and bass clefs. The music is in 3/4 time and begins with a piano (pp) dynamic. The score illustrates a parallel motion of chords, where a single chordal element is spread across the space of the instrument. The first measure shows a chord in the bass clef, followed by a series of chords in the treble clef, and then a return to the bass clef. The chords are connected by a slur, indicating a continuous motion.

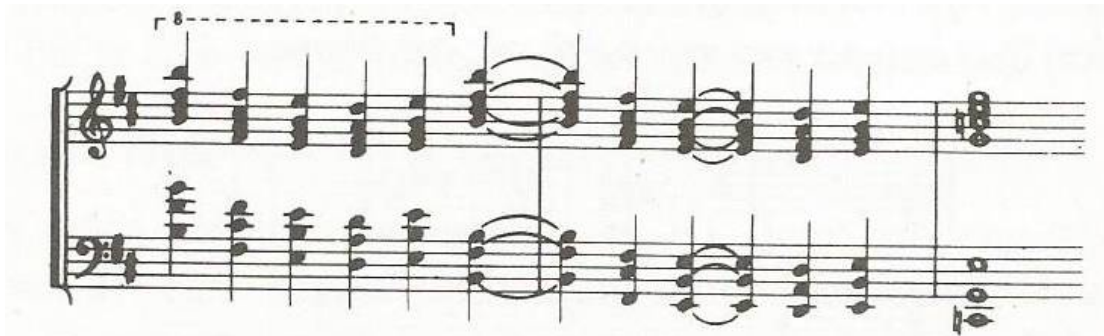
Π.χ 2. Pour le piano: μείξη αυξημένων συγχορδιών εισαχθείσα με μια ντο+

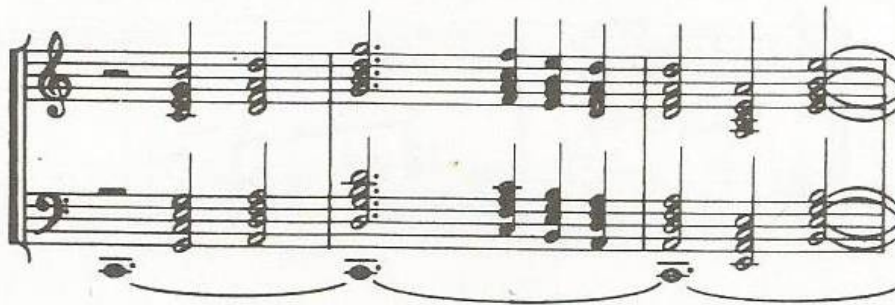
The image shows a musical score for 'Pour le piano' from Debussy's Pour le piano. It features a grand staff with treble and bass clefs. The music is in 3/4 time and begins with a piano (pp) dynamic. The score illustrates a mixture of augmented chords, where a single chordal element is spread across the space of the instrument. The first measure shows a chord in the bass clef, followed by a series of chords in the treble clef, and then a return to the bass clef. The chords are connected by a slur, indicating a continuous motion.

B) **Τονική μείξη** : παράλληλη κίνηση συνηχήσεων , χτισμένη από τους φθόγγους μιας τονικότητας (χρησιμοποιείται συχνά).
Στο 1^ο παράδειγμα τονικές τρίφωνες συγχορδίες επί δύο μέτρα ενώ στο 2^ο τονικές συγχορδίες β' αναστροφής.

Nocturnes

›La Cathédrale engloutie‹ (*Preludes I*)

Γ) Ατονική μείξη : «General Lavine» (*Preludes 2*)

Στο κομμάτι αυτό ο Debussy εναλλάσσει μείζονες και ελάσσονες συγχορδίες ώστε οι φθόγγοι της μιας συγχορδίας να παραλείπονται στην επόμενη.

Π.χ.

Δ) Μετατροπική μείξη : «Minsrels» (Preludes 1) Τα πρώτα δύο μέτρα είναι σε λύδιο από λα ενώ το τελευταίο σε λύδιο από σολ.

Λύδιος λα

λύδιος σολ

Ε) μείξη πλαισίου:

"Les Sons et les parfums ..."

(*Préludes I*) κινεί παράλληλα μόνο τις εξωτερικές φωνές. (Βλέπε επίσης μακρότερα περάσματα στο πρώτο μέρος της σουίτας για πιάνο "Childrens Corner", εξ άλλου επίσης μεγάλες γραμμές στη "Μπατερφλάυ" του Puccini !).

Ανάμεσα στις οκτάβες που πλαισιώνουν τις συνηγήσεις ο Debussy βάζει εδώ αναμνήσεις της λειτουργικής αρμονίας: ΛΑ-Μείζων ως συγχορδία τετάρτης - έκτης και μια S^5_3 από την ρε-ελάσσονα. Αμέσως ελεύθερη μείξη από συγχορδίες D^7_3 και D^7_1 . Ίσως για την αλλαγή της μορφής των D^7 ήταν σημαντική η τάση να χρησιμοποιούνται ελεύθεροι φθόγγοι:

Στ) Πολυφωνία μείξεων: Πολύ συχνά χρησιμοποιούνται δύο μείξεις με πολυφωνικό τρόπο (μεσαίο μέρος από το «la terrasse» prelude 2)

Τονικά κέντρα - (τονικότητα)

Ο Debussy παρότι εγκαταλείπει την λειτουργική αρμονία θεμελιώνει τονικά κέντρα με χρήση μη λειτουργικών τρόπων όπως

Χρήση πεντάλ - ισοκρατημάτων , έμφαση σε κάποιους φθόγγους ,
Χρήση συγκεκριμένου τονικού υλικού, οστινάτο.κ.λ.π.

[π.χ. preludes 1, 12 (...Minstrels) η σολ τονικότητα εγκαθιδρύεται με την χρήση ως οστινάτο των 1 και 5 μελωδικών βαθμίδων στην μπάσα περιοχή χωρίς να επηρεάζεται από την χρήση πεντατονικής στο 3^ο σύστημα.

Modéré (Nerveux et avec humour)

p les "gruppetti" sur le temps

Cédez - // Mouvt

pp *p* *p*

Cédez - // Mouvt (Un peu plus allant)

pp *p* *(très détaché)*

Παο 20

Με παρόμοιο τρόπο εγκαθιδρύεται στο επόμενο παράδειγμα η λα με τα ισοκρατήματα 1-5 στο μπάσο.

Préludes, Livre I, 4 (... "Les sons et les parfums tournent dans l'air du soir")

Modéré (♩ = 84)
(harmonieux et souple)

(5) *pp*

m.d.

pp
m.d.

m.d.

En animant un peu

m.d.
p
expressif

m.d.
p

mf
p

Τεχνική των καταλήξεων

Η εγκατάλειψη της λειτουργικής αρμονίας έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια σημαντικών εργαλείων διάρθρωσης της μορφής όπως οι πτώσεις. Ο Debussy καταφεύγει σε αρχετυπικά καταληκτικά σχήματα όπως η κάθοδος της μελωδικής γραμμής, η ρυθμική επιβράδυνση κρατημένοι φθόγγοι κ.λ.π.

Préludes, Livre I, 3 (...Le vent dans la plaine): Επιβράδυνση μέσω ένδειξης αλλά και μεγέθυνσης του πρώτου pattern του ostinato στο μ 54 και 55 και 58. Επίσης ανάσχεση ροής στο καλά θεμελιωμένο ostinato που διατρέχει το μεγαλύτερο μέρος του έργου, η οποία επιτυγχάνεται με κρατώντας τον πρώτο –ισοκρατηματικό- φθόγγο του ostinato και ενθέτοντας συγχορδίες με μεγάλη αξία, στο δε τέλος με μεγέθυνση και κρατημένους φθόγγους.

μ 55

Un peu retenu

laissez vibrer

Διαστρωμάτωση

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό στοιχείο της μουσικής του Debussy, του Ravel και των επιγόνων τους είναι η διαστρωμάτωση με σαφείς και ευδιάκριτες μουσικές χειρονομίες και διαδικασίες.

Παρ. 34

Préludes, Livre I, 1 (...Danseuses de Delphes): Είναι δομημένο σε τρία ευκρινή επάλληλα επίπεδα. Το κοινό και για τις δύο φράσεις χαμηλότερο επίπεδο αποτελείται από το ισοκράτημα φα –το οποίο ορίζει σαφώς τονικό κέντρο– το μεσαίο από μια ανιούσα κίνηση παραλλήλων μειζόνων και ελασσόνων συγχορδιών, και το ψηλότερο από μια κατιούσα μελωδική χειρονομία.

μ 11